

Projekt „e-kaasamine kohalikes omavalitsustes (eKKO)“

Sihtgruppide uuringu tulemused

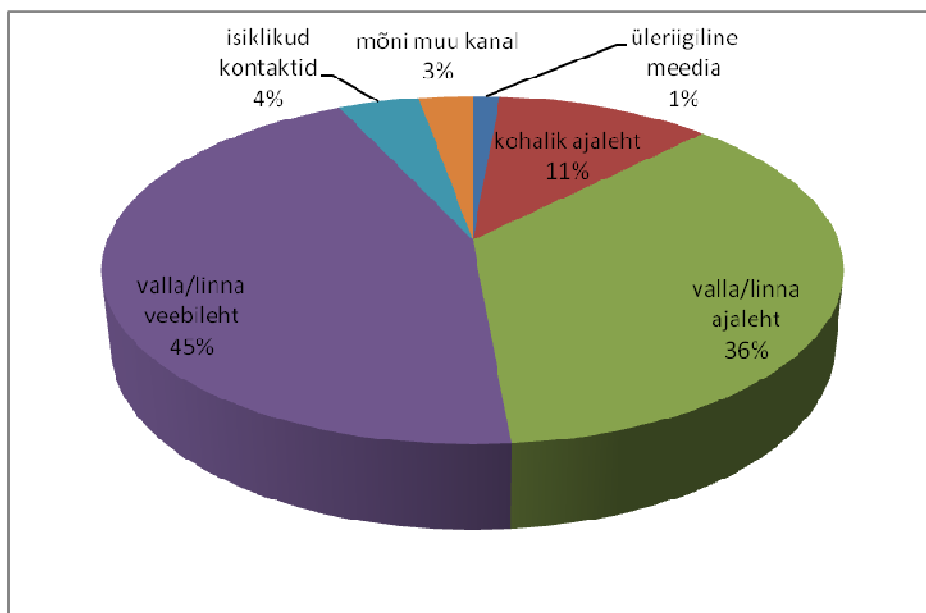
Teostaja: e-Riigi Akadeemia

Projekti toetab Vabaühenduste fond, mida rahastavad Norra, Island ja Lichtenstein Avatud eesti Fondi vahendusel.

I Valdade/linnade volikogu esimeeste küsitluse tulemused

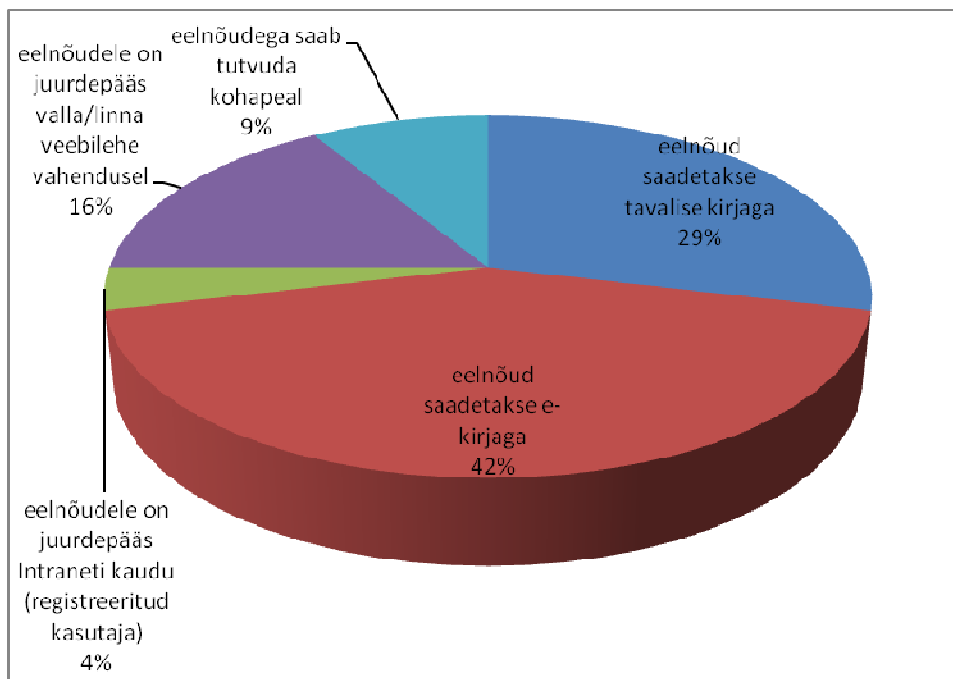
Ankeetid saadeti kõigi Eesti 227 omavalitsuse volikogude esimeestele (otsemailiga), vastused saadi 72-lt volikogu esimehelt. Ehkki vastuseid laekus vaatamat otsepöördumisel suhteliselt vähe, on eisndatud siiski kõik Eesti regioonid ja nende põhjal võib teha üldistusi.

Vastanute hinnagul kasutatakse volikogu tööst informeerimiseks **kanalitest** valla/linna veebilehte küll kõige rohkem (45% vastanud valdades), kuid mõnevõrra isegi üllatuslikult ei jää kasutuselt väga palju maha valla/linna paberkandjal ajaleht. (Siinkohal on oluline meeles pidada, et palusime märgistada vaid kõige enam kasutatav kanal). Küllaltki paljud vastanud mainisid ära isiklikke kontakte. Täpsemalt vt. joonis 1.

Joonis 1. Volikogu tööst informeerimise kanalite kasutus

Ehkki volikogu eelnõud saadetakse suurele osale volikogu liikmetest e-kirjaga (42% vastanute hinnangul), siis üllatas mõnevõrra see, et koguni 29 % vastanute järgi, saadetakse need endiselt tavalise e-kirjaga. Näiteks Intraneti kaudu (läbi registreerimise) on eelnõudele juurdepääs vaid 4% vastanud valdadest. Vt joonis 2.

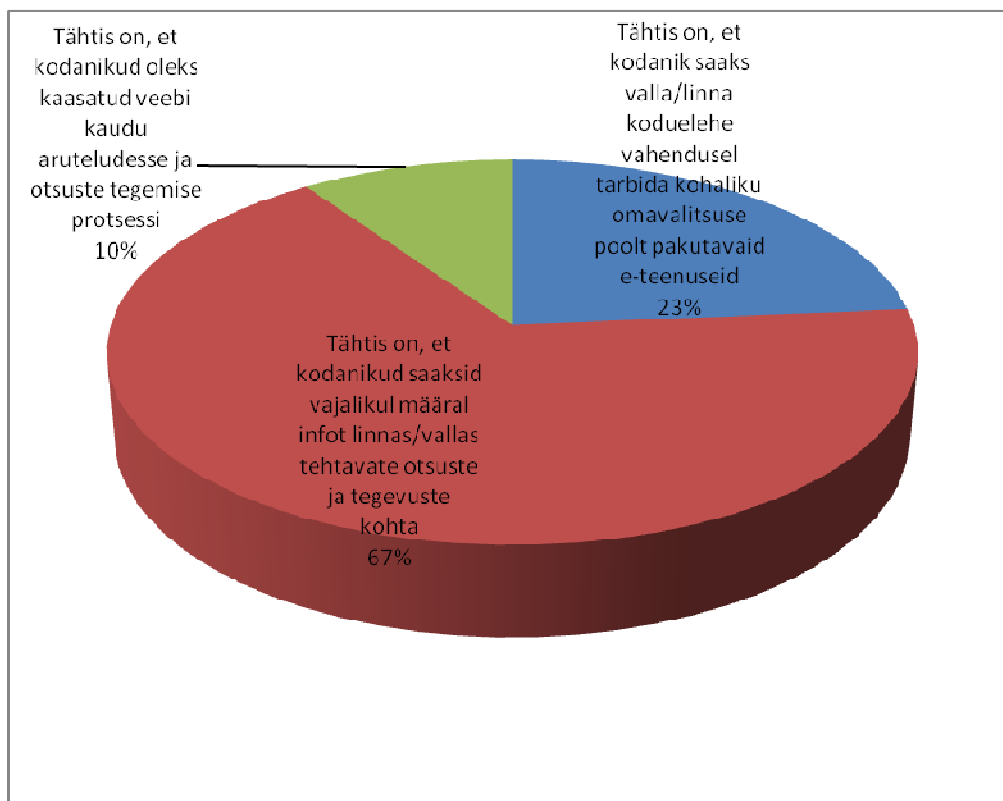

Joonis 2, eelnõude edastamine volikogude liikmetele

Vastutus **veebilehe sisuga täitmise** eest on enamikes valdades jagatud väga erinevatel positsioonidel olevatele inimestele (referent-asjaajaja, jurist, arendusnõunik, avalike suhete juht, keskkonnanõunik jne.) 42 % vastanud valdest vastutab veebilehe sisu eest siiski valla/linnasekretär.

Veebilehe pidamist reguleerivaid seadusakte enamuses valdades vastu võetud ei ole („ei ole“ vastas 89 % küsitletutest). Neis vähestes, kus vastav õigusakt on olemas, on selle enamikul juhtudel kehtestanud vallavalitsus ise.

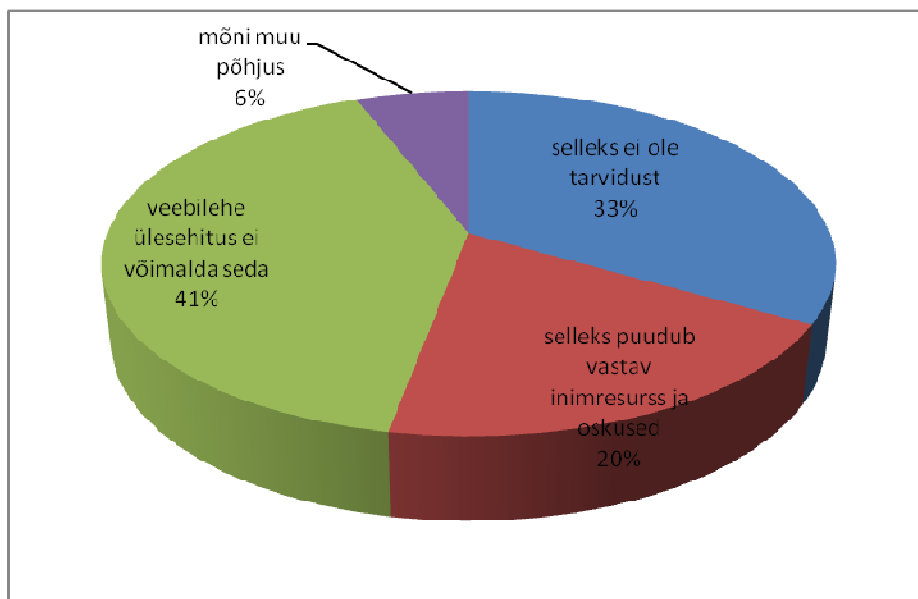
Valla/linna **veebilehe peamist rolli** nähakse selles, et kodanikud saaksid vajalikul määral infot linnas/vallas tehtavate otsuste ja tegevuste kohta (67% vastanutest). Väga väike osa (10%) vastanutest pidas olulisimaks seda, et kodanikud oleksid kaasatud veebi vahendusel aruteludesse ja otsuste tegemise protsessi. Vt. joonis 3.

Joonis 3, veebilehe roll

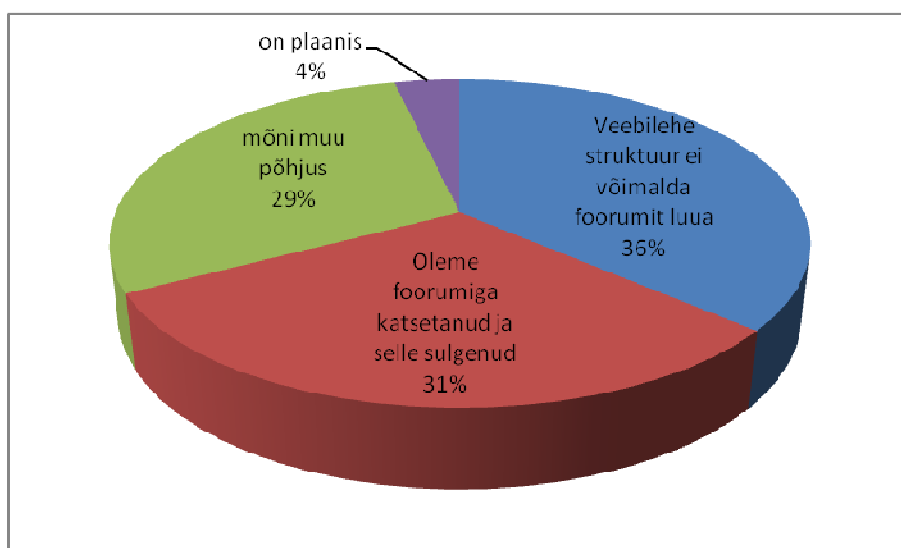
Kahetusväärselt vähestes omavalitsustes (27%) on võimalik veebilehe vahendusel **jälgida volikogu määruste eelnõude ettevalmistamise protsessi ja selles osaleda.**

Peamiste põhjustena, miks seda teha ei saa, toodi enim (41%) välja seda, et veebilehe ülesehitus ei võimalda seda. Kuid üsna suur hulk vastajaid leiab, et selleks ei ole ka mingit tarvidust (33%). Vt. joonis 4.

Joonis 4, põhjused, miks ei saa jägida volikogu määruste eelnõude ettevalmistamise protsessi.

Foorum on küsitletud omavalitsustest vaid 21% ja peamiseks põhjuseks, miks foorumit ei ole, tuuakse selle, et veebilehe struktuur ei võimalda foorumit luua (36% vastanutest). Siiski, suur osa vastajaid mainib, et foorumiga on katsetatud, kuid see on suletud (31%). Foorumi sulgemise põhjusteks peetakse valdavalt seda, et see oli (tsitaadid vastustest) „poriloopimise koht“, „seal ei arenenud tõsiseltvõetavat dialoogi“ vms. , „see on pigem inimeste komplekside väljaelamise koht“. Samuti peetakse põhjuseks seda, et niikuinii oleks foorumi kasutajate arv liiga väike. Muude põhjuste all tuuakse veel välja vallavanema käsku jne.vt. joonis 5.

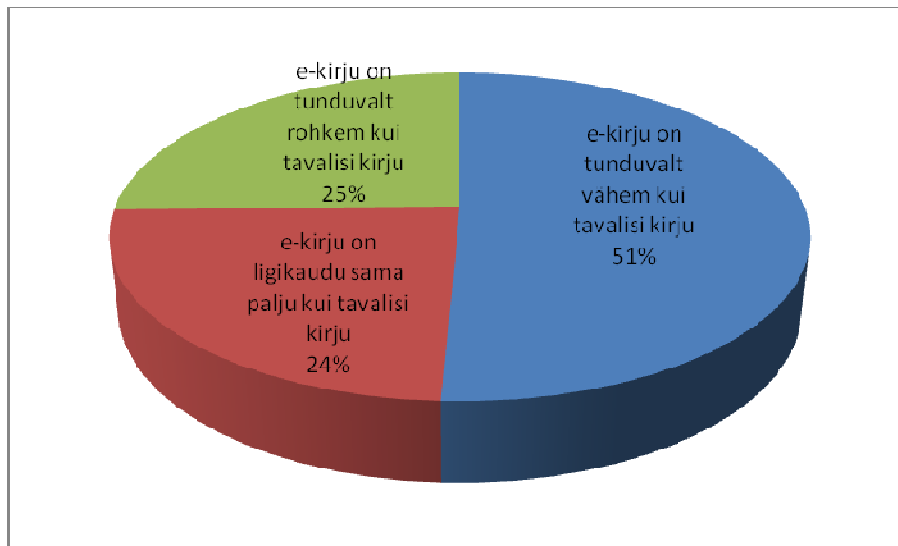

Joonis 5, põhjused foorumi sulgemiseks

Enamus (81%) valdu/linnu ei ole kunagi uurinud **valla/linnaelanike rahulolu** oma veebiga, ent kui seda siiski on tehtud, siis on inimesed väljendanud oma rahulolu.

Meediakampaaniaid oma omavalitsuse veebilehe tuntuse ja külastatavuse suurendamiseks on teinud vaid paar vastanud omavalitsust. Küll aga plaanib suur osa (60%) omavalitsusi hoolimata raskest ajast paari lähiaasta jooksul oma veebilehe uuendamist.

Mõneti on küsimustiku läbiviijale üllatuseks see, et **valla/linna volikogule saabuvate e-kirjade osakaal** on väiksem kui tavaliste kirjade osakaal (51% vastanutest väidab seda). Vt. joonis 6.

Joonis 6, e-kirjade osakaal volikogu kirjavahetuses

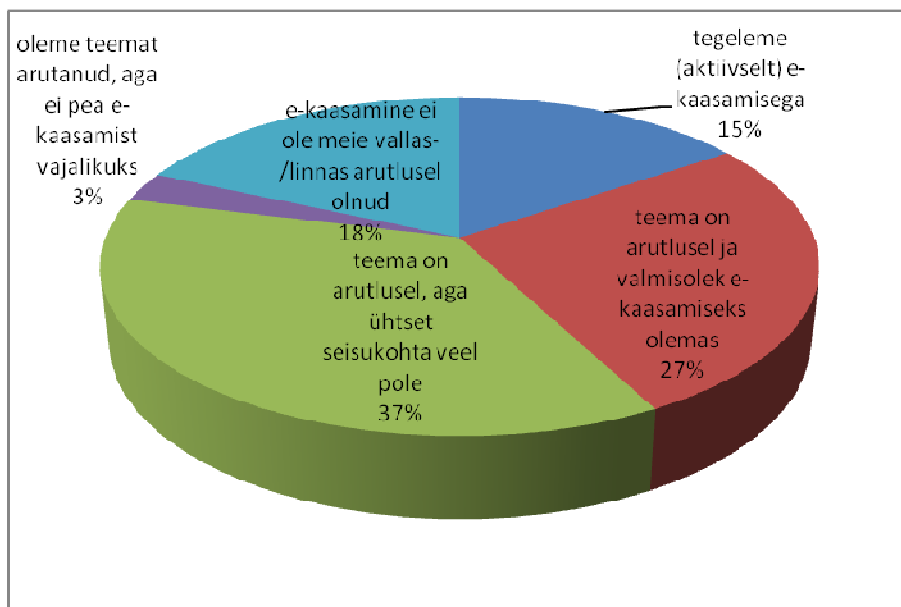
Enamik saabuvatest kirjadest (76%) sisaldab kodanike küsimusi.

Volikogu esimeeste sõnutsi vastatakse reeglina e-kirjadele (75% vastab et alati ja 14% et mõnikord. (Siinkohal on täheledatav teatud seaduspärasus, et näiteks, kui vastustes on, et e-kirjadele vastatakse „mõnikord“, siis selle valla/linna puhul ka konstateeritakse, et e-kirju on oluliselt või pigem vähem kui tavalisi kirju).

Palusime volikogude esimeestelt ka nende arvamust **e-kaasamise rakendamise võimalusele** nende omavalitsuses. Siin ilmnes tõeline arvamuste paljusus (vt. joonis 7).

Vastajate hulgas leidis enim (37%) neid, kelle väitel teema on küll arutlusel, aga ühtset seisukohta veel ei ole. Mõnevõrra vähem (27%) on neid, kelle väitel teema on arutlusel ja valmisolek e-kaasamiseks olemas.

e-kaasamisega aktiivselt teglejateks (15%) peavad end peamiselt vallad, kes mainivad, et on liitunud maakondliku e-maakonna) projektiga. 18% valdadest ei ole e-kaasamise teema kunagi arutlusel olnud.

Joonis 7, hinnang e-kaasamise võimalusele

Tähelepanekuid vabadest kommentaaridest

Foorumitest – anonüümselt kirjutatakse alusetut jama ja registreeritult ei taha keegi kirjutada.

II Valla/linnasekretäride ankeetküsitluse tulemused

See sihtgrupp oli äärmiselt passiivne ja ehkki küsimustik saadeti läbi ametliku valla- ja linnasekretäride listi kõigile valla/linnasekretäridele, saadi vastused tagasi vaid 11-lt valla/linnasekretärit!

Seetõttu on analüüsis kasutatud protsentide asemel vastanud inimeste arvu.

Enamus küsitletutest ei oma infot selle kohta, kui palju nende **valla või linna veebilehel keskmiselt kuus külastajaid** on (7 vastanut). Ühes omavalitsuses pakutakse, et ligi 5000, ühes et vaid 100-500 ja kahes omavalitsuses arvatakse, et külastajate hulk jääb 1000 ja 5000 vahele.

Veebilehede rolli kohta ühtib valla- ja linnasekretäride arvamus volikogude esimeeste arvamusega – enamus vastanuid peab veebilehe puhul kõige tähtsamaks seda, et kodanikud saaksid vajalikul määral infor vallas/linnas tehtavate otsuste ja tegevuste kohta. Samas torkab silma, et rohkem vastajaid nimetab pigem kodanike kaasatuse vajadust otsuste tegemise protsessi kui e-teenuste pakkumise vajadust.

Ka siin tuleb välja, et enamikus valdades ei saa **veebilehe vahendusel enamasti jälgida volikogu määruste ja eelnõude ettevalmistamise protsessi** ja selles osaleda. Selle peamiseks põhjuseks peetakse seda, et veebilehe ülesehitus ei võimalda sellist funktsiooni lisada.

Veebilehtedel ei ole ka **foorumit** ja seda valla/linnasekretäride hinnangul kas seetõttu, et veebilehe struktuur ei võimalda foorumit luua või siis ollakse sellega katsetanud, kuid foorum on suletud põõhjustel, mida on juba mainitud volikogu esimeeste poolt.

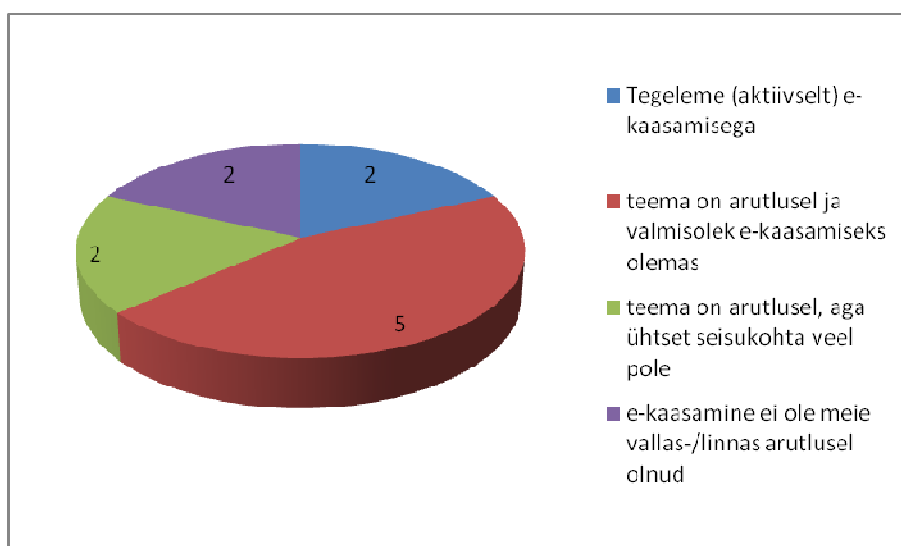
Enamus valla/linnasekretäre (7) on üsna optimistlikud selles osas, et õnnestub paaril lähiaastal **veebilehte ka uuendada**.

Mis puutub vallavalitsusse saadetavatesse **e-kirjadesse**, siis siin on hinnangud erinevad – nelja vastanud hinnangul on neid oluliselt vähem kui tavalisi kirju, nelja vastanu hinnangul ligikaudu sama palju ja vähemuses on need, kes arvavad, et e-kirju on rohkem.

Peamiselt esitatakse nendes e-kirjades küsimusi vallavalitsuse töö kohta ja nendele üritatakse alati vastata.

Kõige mitmekesisem pilt avaneb, kui uurida linna- ja vallasekretäride hinnanguid e-kaasamise rakendamise võimalusele nende linnas või vallas (vt. joonis 8).

Suurim hulk vastanuist teatab, et teema on vallas/linnas arutlusele ja valmisolek e-laasamiseks olemas. Kuid samas on ka selle väikse vastajate arvu puhul täheldatavad hinnangute rohkus. Ühepalju on neid, kes leiavad, et sellega juba tegeletakse, ühtset seisukohta veel ei ole, või siis tunnistatakse, et selle teemaga ei ole kunagi tegeletud.

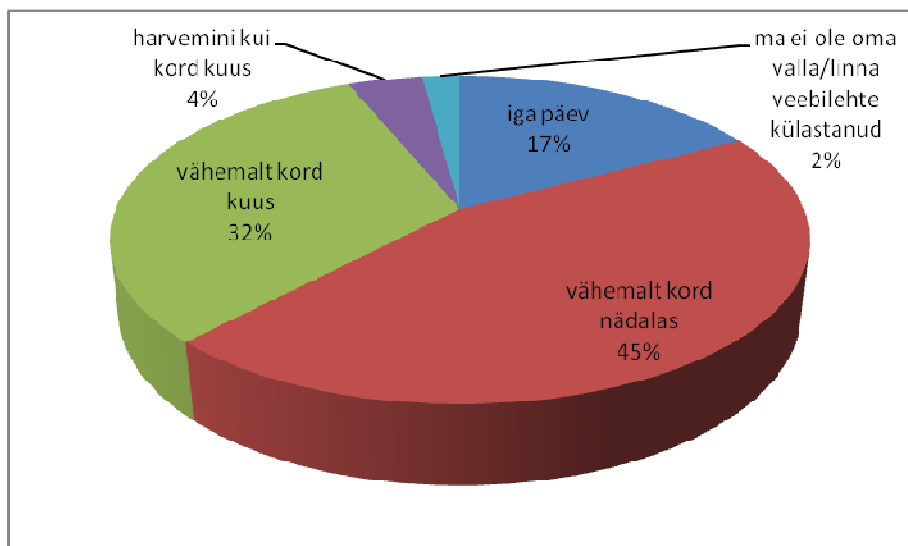

Joonis 8, Hinnangud e-kaasamise võimalikkusele

III Kodanikeühenduste esindajate ja aktiivsete kodanike ankeetküsitluse tulemused

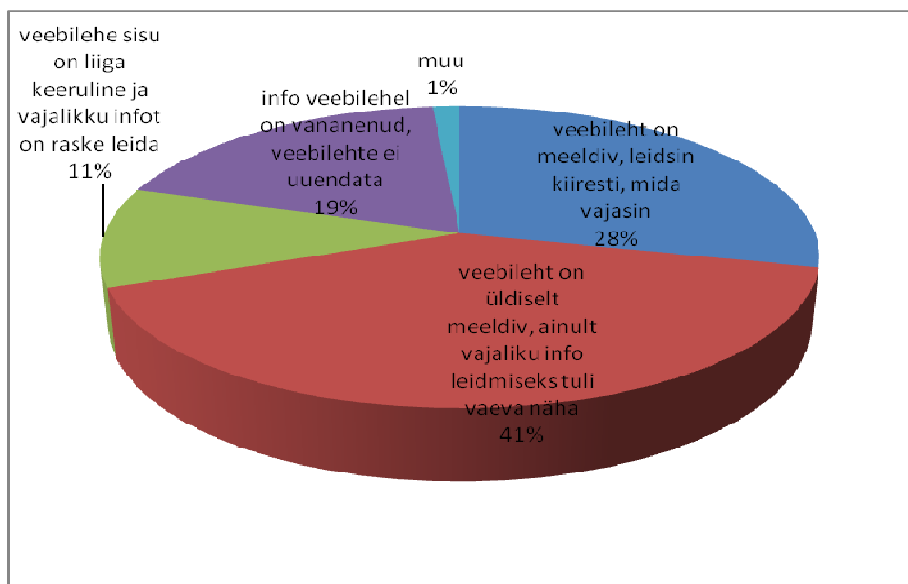
See fookusgrupp oli arvatult kõige aktiivsem. Erinevatesse kodanikeühenduste listidesse ja olemasolevatesse omavalitsuste foorumitesse postitati üleskutse täita eGA veebilehel ankeet, millele vastas 145 kodanikku.

Suurim hulk vastanuist (45%) **külatab oma valla või linna veebilehte** vähemalt kord nädalas. Üllatavalt palju on vastanute hulgas ka neid, kes väidavad, et nad küllastavad veebilehte iga päev. Vaid 2 % vastanutest väidab, et nad ei ole oma valla/linna veebilehte kunagi küllastanud. Vt. joonis 9.

Joonis 9, valla või linna veebilehe külastatavus

Suurem osa vastanuist (41%) arvab, et **veebileht** on üldiselt meeldiv, ainult et vajaliku info leidmiseks tuleb seal tublisti vaeva näha. Vastustest võib välja lugeda ka üsna kriitilise hoiaku veebilehe suhtes, kui arvestada, et 11% vastanutest leiab, et veebilehe sisu on liiga keeruline ja vajalikku infot on raske leida ning 19% heidab ette selle vananenud infot. Vt. täpsemalt joonis 10.

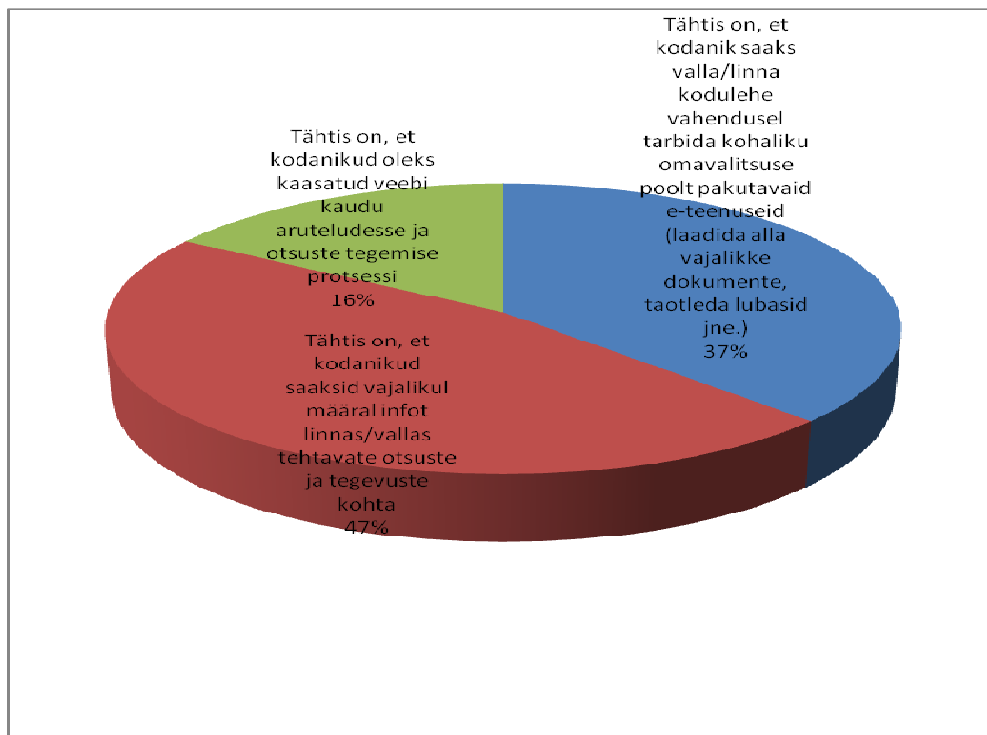

Joonis 10, Hinnang veebilehtedele

Need väga vähesed, kes ei ole veebilehte külastanud, ei ole seda väidetavalt teinud seetõttu, et neil ei ole olnud vajadust.

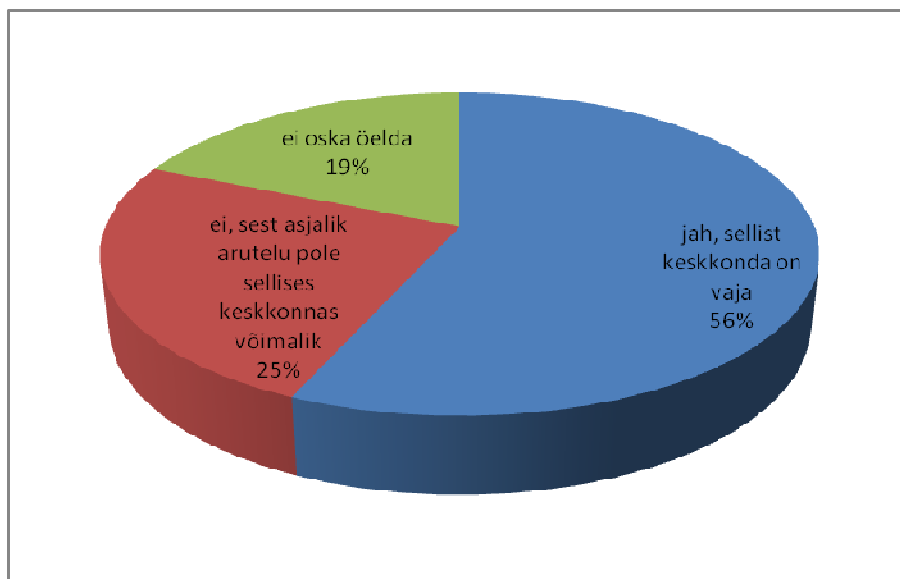
Valla/linna veebilehe rolli hindamisel ei erine kodanike enda hinnangud valla/linna esindajate hinnangutest märkimisväärselt. Ka enamik kodanikke (47%) ise arvab, et valla/linna veebileht tähtsaim roll ongi pakkuda kodanikule vajalikul määral infot vallas/linnas tehtavate otsuste ja tegevuste kohta. Siiski, suurem protsent vastanuist

(16%) kui valla/linnavalituse esindajate puhul, märgib ära ka vajaduse, et kodanikud oleks kaasatud aruteludesse ja otsuste tegemise protsessi. Vt. joonis 11.

Joonis 11, veebilehe roll

Kui tegelikkuses on foorum vaid 21% omavalitsustest, siis 56 % kodanike arvates oleks sellist keskkonda veebilehele kindlasti vaja. Samas oli mõnevõrra üllatav ka nende vastajate hulk (25%) , seda eriti arvestades, et need kodanikud ise on keskmisest aktiivsemad, kes väidavad, et asjalik arutelu pole sellises keskkonnas võimalik.vt. joonis 12.

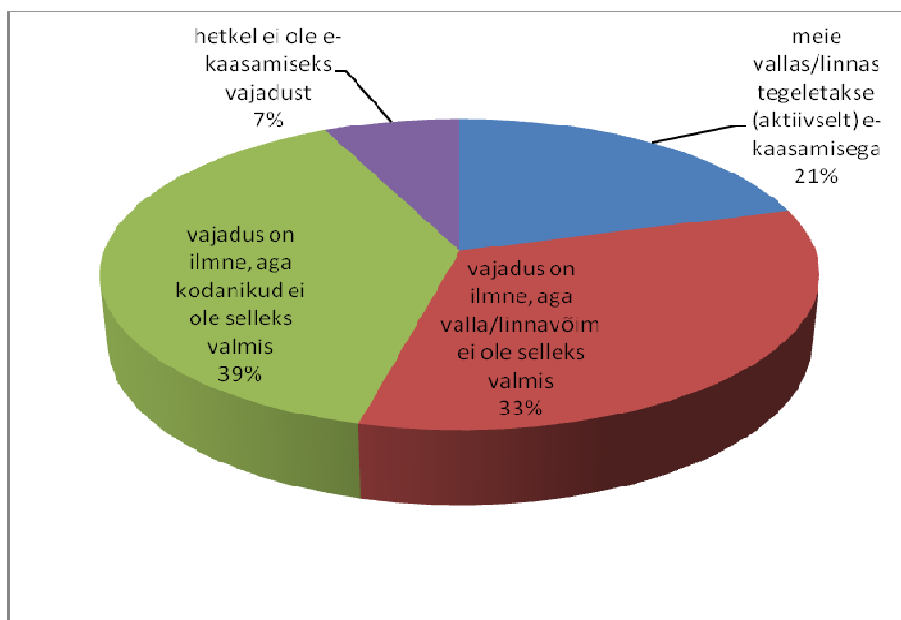
Joonis 12, vajadus foorumiks

Isiklik **kogemus foorumites osalusega** on suuremal osal vastanutest (52%), kuid siiski vaid vähesed (14%) on osalenud tegelikult oma linna ja valla foorumis. Koguni 34% tegelikult keksmisest aktiivsematest kodabikest ei ole üldse kunagi üheski foorumis osalenud.

Oma vallale/linnale on kirju saatnud suurem osa vastanutest (31 % korduvalt ja 43% mõnikord). Ehkki suurem osa vastanutest (58%) väidab, et kirjale on saadud alati ka vastus on kahetsusväärset palju ka neid, kes nendivad, et vastust ei saada siiski mitte alati (39%).

Hinnagud e-kaasamise rakendamise vajadustele ja võimalusele on ka selles fookusgrupid väga erinevad, nii nagu teisteski. 21 % protsendi vastanute väitel tegeletakse nende vallas e-kaasamisega aktiivselt. Samas ei osatud seda konkreetsete näidete najal väga selgelt välja tuua, milles see seisneb.

Kindlasti oli uuringu läbiviijate jaoks üllatav, et suurim osa (39%) vastanud kodanikest leiab, et kodanikud ise ei ole e-kaasamiseks veel valmis. Paljud leiavad ka seda, et valla/linna võim ei ole selleks valmis 33% ja tegelikult üsna arvestatav osa (7%) väidab mõnevõrra üllatuslikult et e-kaasamiseks ei ole ka vajadust. Vt. joonis 13.

Joonis 13, hinnangud e-kaasamise vajadusele ja võimalikkusele